

PUBLIKÁCIE ministerstva pre sjednotenie zákonov a organizácie správy **VESTNÍK.**

Ministerský rada Dr. Fritz:

Publikace unifikačního ministerstva.

Při odchodu ministra Dra Déreera z unifikačního ministerstva zasluhuje zvláštní zmínky publikační činnost tohoto ministerstva, jelikož podnět k ní dán byl právě odcházejícím ministrem Drem Dérerem a to hned v době, kdy poprvé byl vedením unifikačního ministerstva pověřen. Na nutnost činnosti publikační poukazyval ministr Dr. Dérer i v době, kdy sám ministerstvo nevedl, a po opětném nastoupení úřadu ministra unifikace věnoval zvláštní péči tomu, aby zlepšil podmínky této činnosti ministerstva a umožnil ji v širším měřítku alespoň pro nejbližše připravovaný rozpočtový rok, t. j. rok 1927.

Na vysvětlení publikační činnosti unifikačního ministerstva dlužno říci toto:

Kol vlastního problému unifikačního kupí se celá řada problémů jiných, které vyvolány byly těmitéž příčinami jako unifikační problém samotný, nebo vznikly při řešení problému unifikačního jednak pro způsob, jakým se unifikace druhdy provádí, jednak proto, že řešení unifikačních otázek v krátké době jest neproveditelným. Podrobněji vyjádřeno jde hlavně o tyto věci. Převzaté právo jest nejen právem různorodým, které třeba nahraditi právem jednotným, nýbrž zároveň i právem, jehož autentické texty sepsány jsou v jazycích cizích. I je-li tu překlad těchto textů, jest převod takový do čl. státního jazyka pouhou pomůckou podpůrnou, vedle níž vlastním pramenem práva a pravým podkladem jurisdikce zůstává text cizojazyčný. Jest pravda, že nápravu v tom spočívající závady bylo by lze zjednati nejen unifikací — pro ten okamžik v celém rozsahu neproveditelnou, — nýbrž na př. i pouhou republikací předpisů event. již přeložených, i tu však šlo by o úkoly velmi rozsáhlé. Pokud jde o Slovensko a Podkarpatskou Rus chybí však i překladové pomůcky, a potíže takto stupňované se časem jen ještě zhorší, když maďarsky psané originální texty stávají se čím dále tím nedostupnějšími tím, že i právníckému dorostu slovenskému maďarština zůstává již jazykem neznámým. Problém překladu právních pramenů jest tedy vedle problému unifikace pro Slovensko zvlášť akutním. Ale jde ještě o problémy jiné. Unifikace prováděna byla často způsobem tím, že platnost rakouských zákonů, které převzaty byly při převratu pouze pro země mimoslovenské, rozšiřuje se zákony československými na Slovensko a Podkarpatskou Rus pouhou citací, t. j. bez současného otisknutí starého textu ve Sbírce zákonů a nařízení, po celém státním území rozšiřované. Před tím nedostaly se texty těchto zákonů nikdy do slovenských krajín, a dodatečně dnes si tyto končiny české vydání příslušných částek bývalého

říšského zákoníku více opatřiti nemohou, jelikož zásoby tohoto českého vydání byly po převratu vídeňskými úřady skartovány. Jaká potíž vzniká tím, že platný zákonný text v celém rozsáhlém území nikdo nemá a opatřiti si nemůže a to nejen z širší veřejnosti, nýbrž ani u úřadů samotných, netřeba jistě blíže vysvětlovati. A konečně je tu ještě svízeľ ta, že dvojitostí práva, jeho změnami zákonodárstvím novým vzniká také nepřehlednost a spleťtost právních předpisů, že samotným činitelům zákonodárným a orgánům státní správy zůstává právní úprava jistých oborů nejasnou. Jak potom právem takovým řídit se má prostý občan, jak člověk drobný, nemající prostředků na odbornou právní poradu, jehož zájmů se předpis však často co nejcitelněji dotýká? Sezná-li státní správa při legislativních nových pracích, že jsou tu závady podobné, nastává jí jistě povinnost, aby alespoň ve zvlášť důležitých případech a u předpisů určených pro hospodářsky slabé bylo nějak pečováno o ujasnění a snazší orientaci. A problémů jiných podobných, jež kol vlastního problému unifikačního se vynořují, bylo by lze uvéstí ještě celou řadu.

Jest pochopitelno, že problémů těch všímá si právě ministerstvo unifikační, když již řešení jich od řešení vlastního úkolu unifikačního ani oddělovati se nedá. Za nynější úpravy kompetence unifikačního ministerstva, při tom, jakou jen měrou této instituci řešení unifikačního problému bylo svěřeno a dovoleno a dále při tom omezeném počtu sil, jichž přijetí unif. ministerstvu bylo povoleno a umožněno, a konečně při pranepatrných finančních prostředcích, které tomuto úřadu dány do rukou právě na publikace tiskem, nezbyvá unifikačnímu ministerstvu, než aby více jen upozorňovalo na nutnost a způsob řešení toho kterého problému, než aby vlastními silami a prostředky řešení toho samo ihned také se podjímalo. Jdeť jinak o problémy často v pravdě obrovské. Tak pouze při převodu maďarsky psaných právních pramenů, jež měly by takto býti učiněny úřadům i občanstvu dostupnými, šlo by o převody setisíců tiskových stran a o náklady milionové. O tom, že i republikace předpisů byla by úkolem nejmýš obtížným a rozsáhlým, stala se již zmínka. Nákladným však jest i vydávání jakýchkoliv příruček jiných, a — všude jedná se právě o činnost publikační, o nutnost tisku různých pomůcek a příruček, na něž zatím povolovány byly úvěry co nejskrovnější, vlastně takořka žádné. A právě v Československé republice je publikační činnosti v souvislosti s řešením unifikačního problému zvlášť zapotřebí. Situace ostatních států nástupnických v těchže věcech je jiná, jmenovitě i situace republiky Rakouské, pokud jde o převody maďarských textů býv. práva uherského. Republika Rakouská může alespoň pokud jde o zákony používatí již německých převodů, starým režimem v přijatelné dokonalosti pořizených, třeba jinak ne bezvadných, a její nová příručka — známý »Rechtsarchiv des Burgenlandes« — mohla se proto omeziti na pouhý jakýsi doplňovací díl, skrovného jinak obsahu, zahrnující pouze překlady základních předpisů, jež dosud v upotřebitelném německém převodu jinde vydány nebyly, pokud jde speciálně o zákony, pak jen překlady zákonů, vydaných teprve po r. 1913. Je pravda, že i slovenské překlady maďarských textů byly již i v dobách dřívějších pořizovány. Na rozdíl od překladů německých jsou však tyto slovenské překlady až zarážejícím způsobem nedokonalé a v praxi zhoľa

neupotřebitelné. V poměrech našich nebylo by proto možno hledati výpomoci jen v nějakém svazku doplňovacím, obdobném zmíněnému právnímu archivu Eurgenlandu, a nedá se na tento právní archiv Rakouské republiky při posuzování poměrů našich poukazovati.

Jinak potřeba činnosti publikační v souvislosti s pracemi unifikačními je nespornou stejně jako je jasným, že s prostředky omezenými na několik málo tisíc korun nelze se pouštěti do podniků, vyžadujících nákladů milionových. Do podniků takových nemohlo se pouštěti proto zatím ani unifikační ministerstvo, které nebude moci v rozsáhlejším měřítku potřebné pomůcky opatřovati, dokud nebudou uznány jeho požadavky po větším počtu sil a vydatných úvěrech na tisk. Ani soukromé podnikání neobejde se tu bez podpory státní. Podnikání takové zasluhuje jinak plného uznání, a nutno vítati jmenovitě počiny, k nimž v poslední době tu dochází. Soukromé podniky, které počaly se zabývati tiskem převodů maďarsky psaných pramenů slovenského práva do československého státního jazyka, hlásí se o pomoc státní však pravidelně opět právě v min. unifikačním, a to může podobným žádostem tím méně vyhověti, čím tísnivější je jeho situace, pokud jde o krytí nezbytných jeho potřeb vlastních. Pokud jde o vlastní publikační činnost ministerstva, musil jí za vylíčených okolností dán býti rámeček co nejužší. Činností tou mělo se zatím jen upozorňovati na nutnost publikací toho či onoho druhu a nezbytnost toho, aby čeleno bylo výše vylíčeným závadám. Tomuto úzce ohraničenému účelu slouží unifikačním ministerstvem vydávaná »Sbierka dôležitých právnych predpisov, platných na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi«. Pro sbírku tuto byla v ministerstvu během doby připravena celá řada publikací, sledujících vždy některý z výše naznačených účelů. Publikace nákladnější nemohly však již býti dány opět do tisku ministerstvem samotným pro nedostatky prostředků, a bylo jich vydávání přenecháváno pak různým podnikům soukromým, jako pražské akc. společnosti »Československému Kompasu« a bratislavskému nakladatelstvu »Akademii«, event. i soukromým podnikům jiným. Jak řečeno, sledují publikace unifikačního ministerstva vždy některý z výše naznačených účelů. Tak druhým svazkem sbírky ministerstva »Zákonem o Najvyššom správ. súde« dán byl na Slovensku jak veřejnosti, tak úřadům do rukou teprve text tohoto nejvýš důležitého předpisu, jehož platnost pouhou citací na Slovensko byla rozšířena, aniž by na tomto území někdo při tom byl měl možnosti z oficiální či neoficiální příručky o obsahu zákona se poučiti. Stejný účel sledoval jiný svazek sbírky »Zákon o spoločnostiach s ručením obmedzeným«. K obeznámení s převzatými uherskými předpisy přispěly jistě svazky sbírky přenechané do tisku Čsl. Kompasu: »Kolky a poplatky v republice Československé« a »Trestný poriadok, platný na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi«, obě to příručky rozsahu velmi značného, obsahující důkladný přehled všech do dotyčného oboru spadajících předpisů. Jiným svazkem sbírky »Služobné smluvy na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi«, obsáhlou, se zvláštní péčí sestavenou příručkou, vyhověno výslovným přáním organizací dělnických, současně ale i potřebám ostatních kruhů příslušnými předpisy dotčených a konečně i přáním těch, kdož v tomto oboru jsou povoláni k tomu, aby platným právem přísluhovali. Příručka, beroucí zvláštní zřetel na věci pro dělníka

eminentně důležité, usnadnění má v tomto oboru také další legislativu do budoucna a připravití unifikaci v tomto oboru práva.

Unifikační ministerstvo je odhodláno ve svých publikacích dle možnosti pokračovati, a právě bezprostředně před odchodem ministra Dra Déřera dalo do tisku příručky nové, z nichž některé vyjdou již v nejbližší příštích dnech. Je to v první řadě »Československý obecný zákoník občanský a občanské právo, platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi«, jehož tisk převzala společnost »Československý Kompas«, — a pak odborné pojednání menšího rozsahu, »Mezdné příjmy a daň důchodková (z příjmu)«, jehož zvláštní výtisky pořizeny však na výslovné přání, tlumočené ministerstvu opět z řad slovenského dělnictva. — Příručka první, čítající téměř 2000 tiskových stran, obsahuje komentované vydání dosud platného zákona občanského, v jehož komentáři je podrobné srovnání občanského práva platného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku s občanským právem platným na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Komentářem příručky dostává se o slovenském občanském právu všem zájemníkům zvlášť vhodného poučení. Srovnáním obou práv připraven však také pro unifikaci občanského práva nejvyšší potřebný a účelný podklad. Příručku zpracoval referent unifikačního ministerstva universitní docent Dr. František Rouček. Právní stav v tomto oboru na celém státním území osvětlen příručkou tím více, že vedle vlastního obsahu norem pojat byl do příručky i jich výklad s četnými odkazy na všechny zákony, se zákonem občanským související, na příslušná nařízení, výnosy, judikaturu československých soudů nejvyšších i nižších, judikaturu bývalých soudů rakouských, na veškeru příslušnou literaturu československou, a to i časopiseckou a konečně i na všechny výkladové pomůcky, zabývající se právem slovenským. Část příručky, týkající se speciálně občanského práva slovenského, zpracoval velmi důkladně s přihlédnutím ke všem příslušným zákonům, nařízením i bohaté judikatuře přednosta civ. soudního oddělení unifikačního ministerstva min. rada Dr. Julius Karmán. — Druhá příručka sestavena byla s výslovným zřetelem na potřeby kruhů dělnických a na přání z těchto kruhů pronesené. Příručka má ujasnití právní úpravu v oboru zdanění mezdných příjmů. Pojednání sepsal ministerský rada finančního odboru unif. ministerstva Augustin Frána, a bylo pojednání toto pod názvem »O mezdných příjmech a dani důchodkové (dani z příjmů)« otištěno také v příloze »Právneho Obzoru«. Článek, kromě četných jiných podrobností, obsahuje výklad o předmětu daně, o odpočitatelných a neodpočitatelných srážkách, o zdaňování domácností, o daňové sazbě, o přizpůsobení této sazby individuálním poměrům zdaněného (zvyšování a snižování pravidelné sazby dle individuálních poměrů), pak o quasisekucčním opatření II. článku zákona číslo 295/1921 a konečně výklad o úlevách poplatnictva z kruhů dělnických, které poskytnuty byly cestou zákonnou i administrativní. O těchto úlevách pojednává článek ovšem s hlediska ustanovení, platných na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. O ustanoveních, jež upravují daň důchodkovou, vyměřovanou z důchodů mezdných, pojednal článek již i se zřetelem k projektované osnově reformního zákona o dani z příjmu. Poučení podáno bylo způsobem návodným a soustavným tak, aby dělnictvu usnadnilo orientaci v předpisech o dani ze mzdy. V článku jsou konečně

zpracována také vynesení ministerstva financí, jež širší veřejnosti nejsou buď vůbec známa, nebo jsou známa jen způsobem nedostatečným. Článek má proto význam i pro poplatníky mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus a poučí i tyto o dani z příjmu, jelikož daň z příjmu od daně důchodkové se valně neliší a jelikož zmíněný reformní návrh zákona o dani z příjmu se vztahuje na celé státní území.

Unifikační ministerstvo dokončuje přípravu dalších různých publikací pro tisk. Bližší zprávy o nich budou podány ve vhodném okamžiku.

Unifikace civilního práva procesního. Právní dvojitost, znesnadňující výkon a ochranu práv a vedoucí často k vážným kolísám, lze těžce nésti zejména v oboru předpisů o civilním právu procesním. Obtíže, plynoucí z obsahové různosti norem, stupňuje neznalost práva, platného v druhé právní oblasti, a nesnáze a újmy takto vznikající jsou nejdůležitější citelné. Unifikační ministerstvo vytklo si proto za jeden z předních svých úkolů, aby v zájmu klidného vývoje životních a právních poměrů provedlo co nejdříve sjednocení zákonů civilně-procesních a upravilo jednotně soudní ochranu soukromých práv na celém státním území. Obtížného úkolu právě zmíněného podjalo se unifikační ministerstvo již před třemi roky. Nejprve přikročilo po svědomité přípravě k vypracování osnovy nové jednotné normy jurisdikční. Osnova tato byla ve zvláštních komisích odborníků, ze zástupců vědy i praxe sestavených a unifikačním ministerstvem v Praze a v Bratislavě zřízených, již v minulých letech s úspěchem projednána za účasti zástupců ministerstev spravedlnosti, vnitra a obchodu a jest již připravena k projednání meziministerskému. Do konce roku 1925 vypracovalo unifikační ministerstvo také již osnovu sjednoceného civilního soudního řádu, — až na předpisy o řízení opravném a řízení zvláštním, — a osnova tato stala se právě nyní předmětem jednání pražské odborné komise, unifikačním ministerstvem k tomuto účelu zřízené. Osnova jest prací experta unifikačního ministerstva univ. prof. Dra Václava Hory, obsahuje v § 1. až 225. ustanovení všeobecná, v §§ 226. až 432. předpisy o řízení před sborovými soudy první stolice a v §§ 433. až 460. předpisy o řízení před soudy okresními. Základem nové osnovy jest civilní soudní řád z roku 1895, platný dosud v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Při přepracování jeho textu byl vzat pečlivý zřetel ke změněným právním poměrům, k poznávkám, k nimž procesní věda zatím dospěla, a pak ke zkušenostem, které dosavadní soudní praxí byly získány. Z civilního řádu soudního, platného toho času na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a vydaného v roce 1911, převzata byla celá řada ustanovení, lépe vyhovujících potřebám nynějšího právního života, a bylo ku všem ustanovením tohoto civilního soudního řádu, který unifikací, — stejně jako dříve citovaný civilní soudní řád z roku 1895, — bude odstraněn, pilně přihlíženo. Dohotovená osnova jest obsáhlou a obtížnou prací legislativní, jejíž zdárný výsledek zabezpečen byl povoláním vynikajícího odborníka procesuálního, jmenovaného již univ. profesora Dra Václava Hory do středu pracovníků unifikačního ministerstva jako experta. Předběžně

odborné projednání osnovy dospělo tím, že osnova dodána byla k posouzení odborným komisím ministerstva, svého konečného stadia. Po posouzení osnovy komisí pražskou dojde v březnu t. r. k projednání osnovy v odborné komisi bratislavské, načež přikročí se ke konečné redakci. Spolu s osnovou jednotné normy jurisdikční bude pak i osnova nového civilního soudního řádu, po doplnění předpisy o řízení opravném a zvláštním, rozeslána k projednání meziministerskému a připravena tak pro schválení ústavní.

Unifikace předpisů o odčinění odsouzení. Unifikační ministerstvo vypracovalo osnovu zákona o zahlazení odsouzení. Občanská zachovalost má v životě značný význam a tím i vysvědčení o ni. Zájem na tom, aby občanům ke spořádanému životu se vrátivším zachovalost byla časem opětně vrácena, je proto jistě velmi značný. O takovéto vrácení zachovalosti bylo však dosud postaráno vhodnými předpisy pouze v státním území mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi předpisy v tomto směru chyběly a stejně také osoby vojenské nebyly účastny zmíněné výhody. Těmto nedostatkům odpomáhá nyní citovaná osnova unifikačního ministerstva. Nezavádějí se v zásadě nějaké nové normy, v podstatě jen bývalý rakouský zákon ze dne 21. března 1918 č. 108 ř. z. o odčinění odsouzení rozšiřuje se na Slovensko a Podkarpatskou Rus. V osnově i v nadpisu zákona byla instituce odčinění odsouzení (t. j. výmaz odsouzení z rejstříku trestů) nově pojmenována; mluví se o zahlazení odsouzení souhlasně s osnovou všeobecné části budoucího trestního zákona. Změnou názvu nemá však býti naznačena změna instituce, ani co do rozsahu, ani co do právních účinků. Skutečnou odchylkou od rakouského zákona o odčinění odsouzení jest možnost soudního zahlazení odsouzení i při těžkých trestných činech. Podmínkou tu jest, aby rozsudek nezněl na přísnější trest než na trest na svobodě pěti roků a jsou-li tu zcela mimořádné okolnosti, jež činí odsouzeného hodným zahlazení jeho odsouzení. Ostatní úchytky jsou rázu méně významného. V osnově obsaženy jsou jen takové změny, které byly nutny s ohledem na posavadní platnost trojího trest. práva na území státu a vyvolány byly dále zák. na ochranu republiky. Také dbáno toho, aby zákon vyhovoval požadavkům nových poměrů. Předpisy v osnově obsažené řeší nejprv otázky, která odsouzení mohou býti zahlazena, jak dlouhé lhůty (zkušební doby) musejí uplynouti, aby zahlazení odsouzení mohlo býti povoleno a jaké jsou podmínky zahlazení v případě, jedná-li se o několik odsouzení. Dále upraveny jsou v osnově otázky, týkající se právních účinků zahlazení (vyločení dotazovacího práva soudu nebo jiného úřadu a odsouzení) a poměru zahlazení odsouzení k rejstříku trestů (poznámka zahlazení). Připojeny jsou ještě předpisy o promlčení zápisů v rejstříku trestů, o příslušnosti k řízení o žádostech za zahlazení odsouzení, o způsobu řízení a poměru zahlazení odsouzení, povoleného soudem, k milosti presidenta republiky.
